

Uvod u temu zdravstveni djelatnici

(Introduction to the subject of human resources for health)

Mario Trošelj

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) uvela je u kalendar aktivnosti na globalnoj razini Svjetski dan zdravlja, koji se obilježava svake godine 7. travnja. Ove godine je tema Svjetskog dana zdravlja: «Zdravstveni djelatnici», uz promotivni slogan «Svi zajedno za zdravlje» (Working together for health)

Jednodnevno obilježavanje ima za cilj usmjeravanje energije svih relevantnih interesnih tijela i skupina u čast zdravstvenih djelatnika širom svijeta, a sigurno je da trajanje ove teme nema vremenski okvir. Kako bi još više naglasila važnost uloge onih koji rade za zdravlje, SZO ovoj temi posvećuje i iduće desetljeće i najavljuje «Health Workforce Decade (2006-2015). Ovo razdoblje će biti popraćeno aktivnostima usmjerenim ka provođenju i vrednovanju politike i strategije za razvoj zdravstvenih ljudskih potencijala.

Osnovne poruke koje SZO uz proslavu ovog dana upućuje jesu:

- zdravstveni djelatnici imaju odlučujuću ulogu u ostvarivanju zdravlja stanovništva što je i osnovni cilj rada zdravstvenih sustava; čine značajan dio ukupne radne snage i imaju važnu socijalnu ulogu u svim društvima;
- ciljevi «Zdravlje za sve», «Primarna zdravstvena zaštita» i «Milenijski razvojni ciljevi» ne mogu se ostvariti bez rada adekvatno obrazovanih, raspoređenih i sa dovoljnim sredstvima potpomognutih zdravstvenih djelatnika;
- postizanje dobrog zdravlja također ovisi o dobrom upravljanju i rukovođenju tržištem radne snage, a državno vodstvo je ključno za održivi razvoj zdravstvene radne snage;
- povećanje i strateški usmjereno ulaganje stranih i domaćih financijskih sredstava u obrazovanje, planiranje i upravljanje zdravstvenim djelatnicima je temeljno za postizanje pravično usmjerenih nacionalnih zdravstvenih ciljeva.

Uz želju da se istakne dignitet i značaj onih koji rade za zdravlje stanovništva, SZO u globalnom pregledu stanja zapravo upozorava kako se radi o krizi, koja se odražava kroz kronični nedostatak, nedovoljno ulaganje u izobrazbu, neadekvatno plaćanje, radno okruženje, organizaciju i upravljanje, mijenjanje karijere, ranije umirovljenje kao i unutarnje i vanjske migracije. Osim toga, u zapadnim zemljama proces starenja populacije je čimbenik koji dovodi do dodatnog i stalno rastućeg opterećenja za zdravstvene djelatnike.

Treba spomenuti kako SZO u definira zdravstvene djelatnike kao sve osobe koje sudjeluju u promociji zdravlja, pružanju zdravstvene zaštite i poboljšanju zdravlja populacije bez obzira na područje zdravstvenog sustava u kojem djeluju: u privatnom – državnom, u liječenju i prevenciji bolesti pojedinaca, u javnozdravstvenim intervencijama u populaciji kao i u prevenciji bolesti i promicanju zdravlja populacije.

Ovakva prigoda traži i osnovni pregled i uvid u aktualno brojčano stanje, odnose i trendove, koje kratko grafički prikazujemo na temelju podataka iz Registra zdravstvenih djelatnika. U određivanju strategije planiranja, organizacije i upravljanja ljudskim potencijalom važnu ulogu imaju kvalitetni podaci koji opisuju brojnost i značajke onih koji pružaju zdravstvenu zaštitu u Hrvatskoj.

Uz potrebu poznavanja značajki pojedinih obrazovnih skupina i profila, za potpuniji pregled treba imati uvid u međusobne udjele, omjere i moguće raspodjele svih koji rade u složenom sustavu kao što je zdravstvo. Osim uvida u trenutno stanje zaposlenih, važno je i praćenje dinamike i uočavanje nastalih promjena.

Prema stanju na dan 31.12.2005. godine broj sveukupno zaposlenih u zdravstvu bio je 75.845 djelatnika.

Zdravstvenih je djelatnika 57.758, a administrativno - tehničkih 18.087. U strukturi sveukupno zaposlenih, zdravstveni djelatnici čine 73,3%, a administrativno - tehnički 26,7%.

U proteklom 15 - godišnjem razdoblju došlo je do pozitivne promjene u strukturi ukupno zaposlenih. Ona se očituje kroz povećanje udjela zaposlenih liječnika, stomatologa, farmaceuta, kao i djelatnika više i srednje stručne spreme dok se udio administrativnih i tehničkih djelatnika smanjio. Udio

liječnika povećao se i sada iznosi 16,3%, stomatologa 4,7%, farmaceuta 3,6%, zdravstvenih djelatnika više 9,5%, a srednje stručne spreme 37,5%. Djelatnici niže stručne spreme čine svega 0,6% i kao kategorija, gotovo su potpuno nestali iz zdravstvenog sustava. Kroz to se razdoblje udio administrativnih djelatnika smanjio sa 10,1 na 7,3 %, a tehničkih sa 23,9 na 19,4%.

U broju djelatnika više i srednje stručne spreme prema profilu izobrazbe najviše je medicinskih sestara, 27. 544 ili 36% od ukupno zaposlenih, odnosno 48% od zdravstvenih djelatnika.

Raspodjela prema spolu pokazuje kako među zdravstvenim djelatnicima prevladavaju žene koje čine 82%. Promjena, kojom u spolnoj raspodjeli žene imaju veći udio, kod liječnika se dogodila 1989. godine, uz daljnji trend feminizacije liječničke profesije, a sada je udio liječnica 58,1%.

Raspodjela zaposlenih prema mjestu rada pokazuje kako 51 % radi u bolničkim ustanovama. U privatnom sektoru, odnosno dijelu zdravstva u kojem djelatnici rade u prostoru u privatnom vlasništvu (privatne specijalne bolnice, lječilišta, ljekarne, poliklinike, ordinacije, laboratoriji, ustanove za njegu i dr.) nalazi se oko 16 % zaposlenih.

I što se tiče nekih pokazatelja u odnosu na broj stanovnika, uočava se stalan uzlazni trend, primjerice, u proteklom desetljeću broj ukupno uposlenih liječnika na 100.000 stanovnika u Hrvatskoj povećao se sa 224 na 272. Isti trend postoji i kod liječnika specijalista uz porast njihovog broja/100.000 stanovnika sa 140 na 176.

Obilježavanje Svjetskog dana zdravlja neizostavno je i u Hrvatskoj, kao i na stranicama ovog časopisa. Ne treba posebno obrazlagati kako složenost, razumijevanje i stvaranje žive slike pod naslovom «Zdravstveni djelatnici» ne završava niti za slijedećih deset godina.

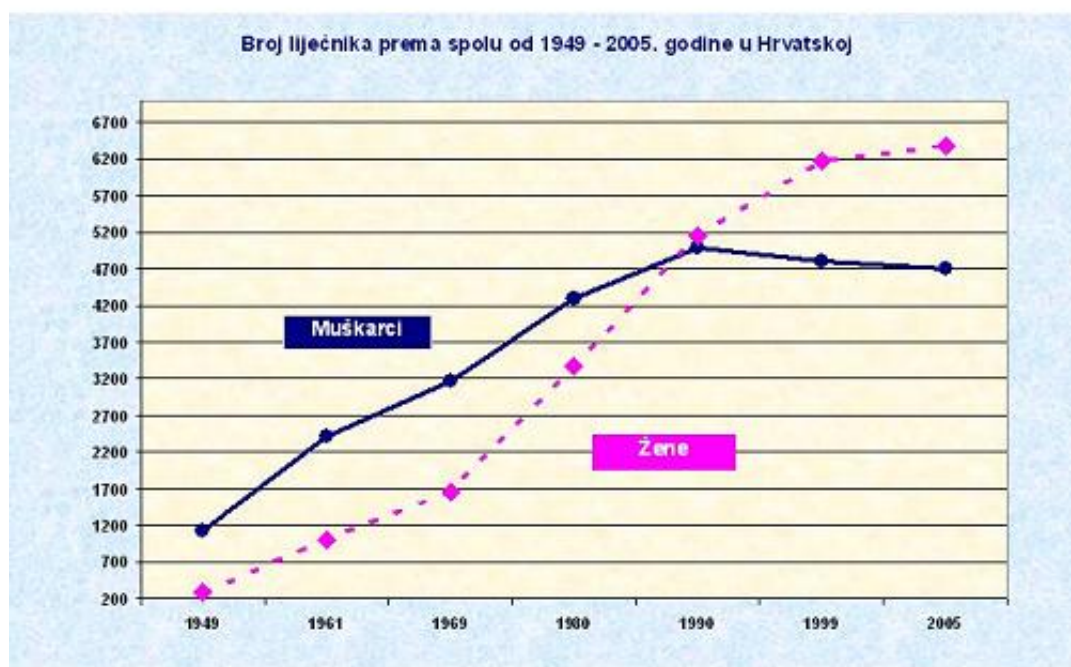
U pristupu smo htjeli naglasiti tu mozaičnost i izbjeći jednostranost u pristupu ili tekst kojim će se samo prigodno obilježiti događaj. Stoga je ideja bila pozvati ne samo one koji su sastavni dio teme ili se profesionalno zanimaju za ovo područje, nego i one koji predstavljaju određene «interesne skupine» i žele iznijeti svoje stajalište.

Nešto širi pristup značio bi obuhvatiti stajališta onih koji educiraju zdravstvene djelatnike, onih koji ih zapošljavaju, onih koji planiraju, odlučuju o razvoju hrvatskog zdravstva, donose zakone, kao i samih djelatnika, njihovih udruga i komora. Uvijek je potrebno i zanimljivo čuti i mišljenje korisnika zdravstvene zaštite, no ni s tim se popis, dakako, ne iscrpljuje.

Suradnici ovog broja, pišu o tri potpuno različita aspekta, predstavljajući jedan dio zdravstvenih djelatnika, korisnike zdravstvene zaštite s jednim posebnim osvrtom, a otvara se i zanimljivo područje etike i etičnosti.

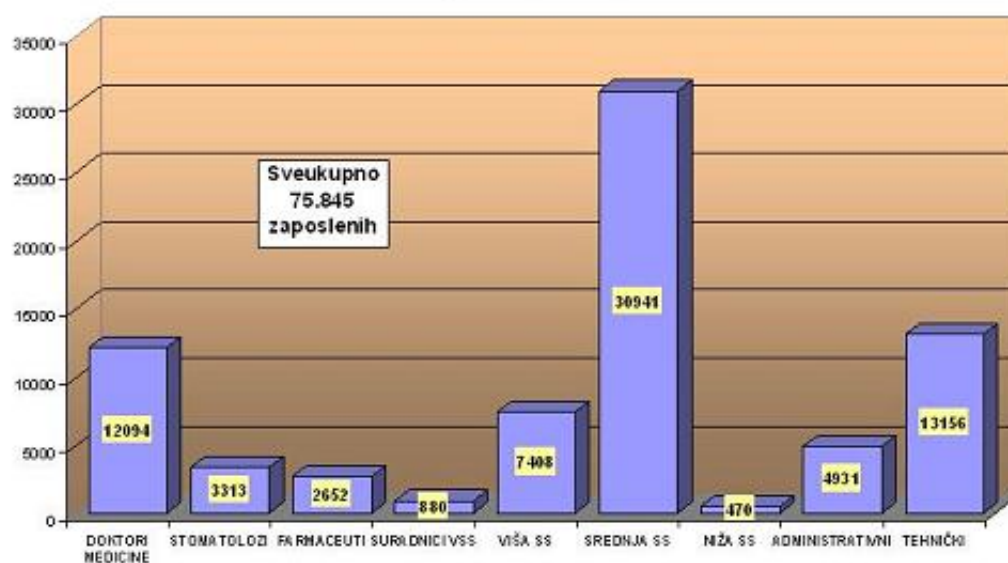
Nadamo se da ćemo uz nove suradnike na ovim stranicama imati priliku upoznati različitost i širinu pristupa kada je u pitanju područje koje se odnosi na zaposlene u zdravstvu.

Zdravstveni djelatnici - grafički prikaz podataka

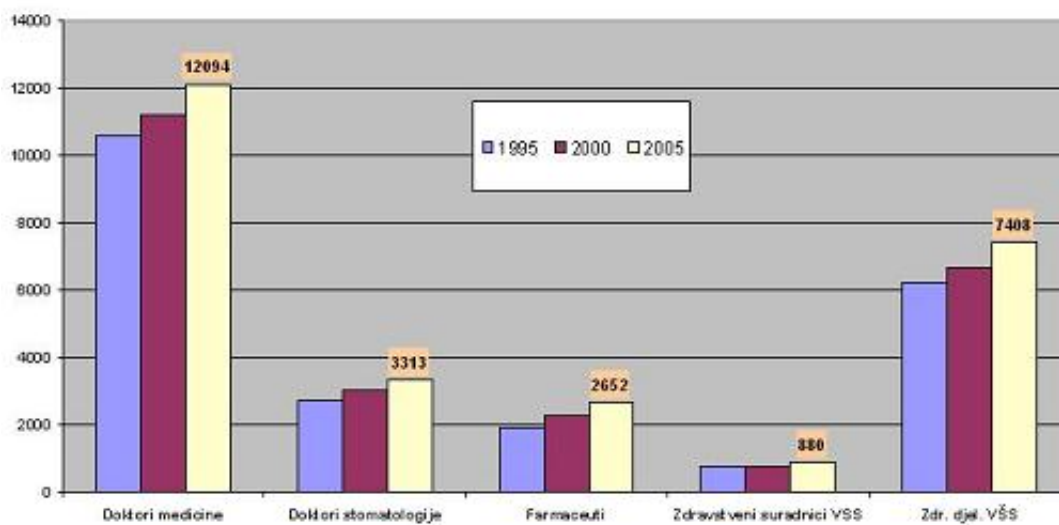

Broj djelatnika sa zaposlenjem u zdravstvu u Hrvatskoj

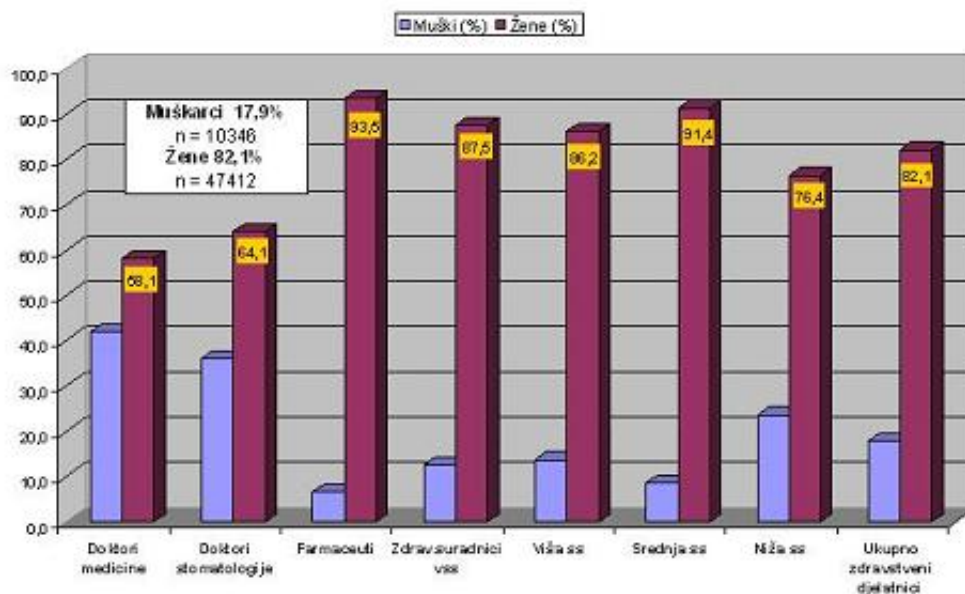
- stanje na dan 31.12.2005.

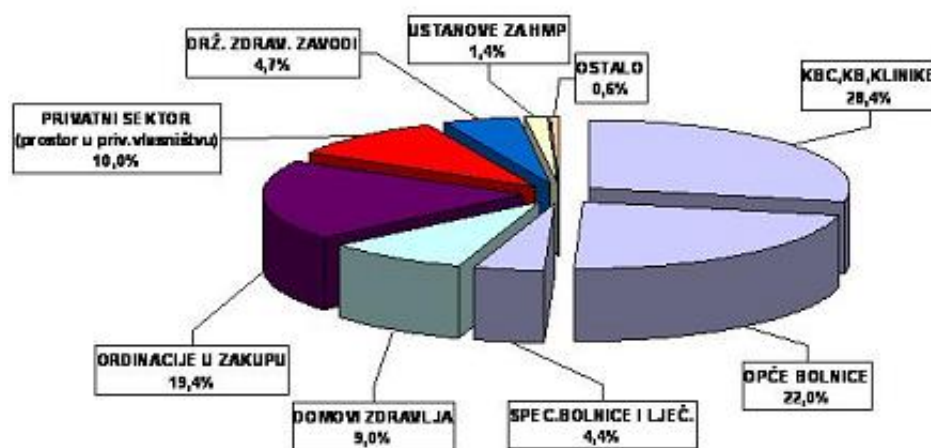
Kretanje broja ukupno zaposlenih djelatnika visoke i više stručne spreme u zdravstvu Hrvatske

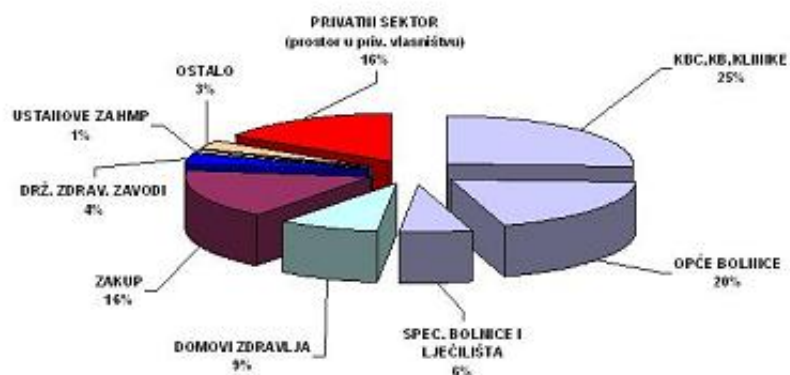
Ukupno zaposleni zdravstveni djelatnici po spolu u Hrvatskoj 2005. godine

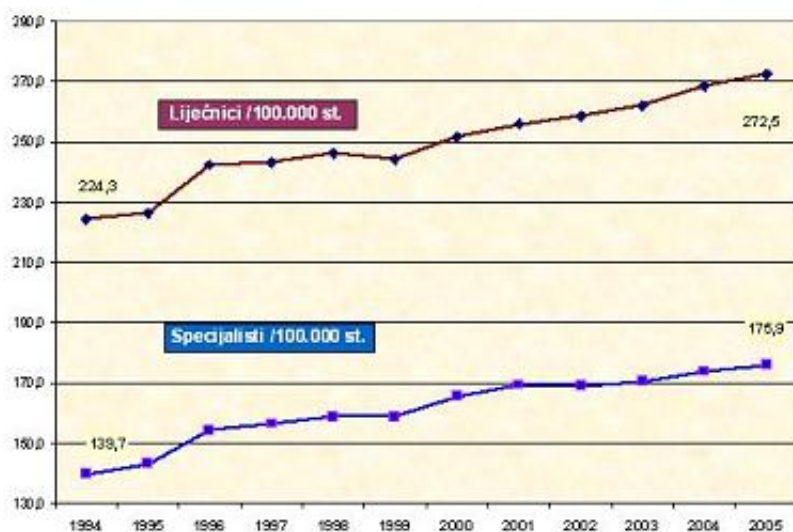
Doktori medicine sa zaposlenjem u zdravstvu prema vrsti ustanove - vrsti vlasništva 2005. godine u Hrvatskoj

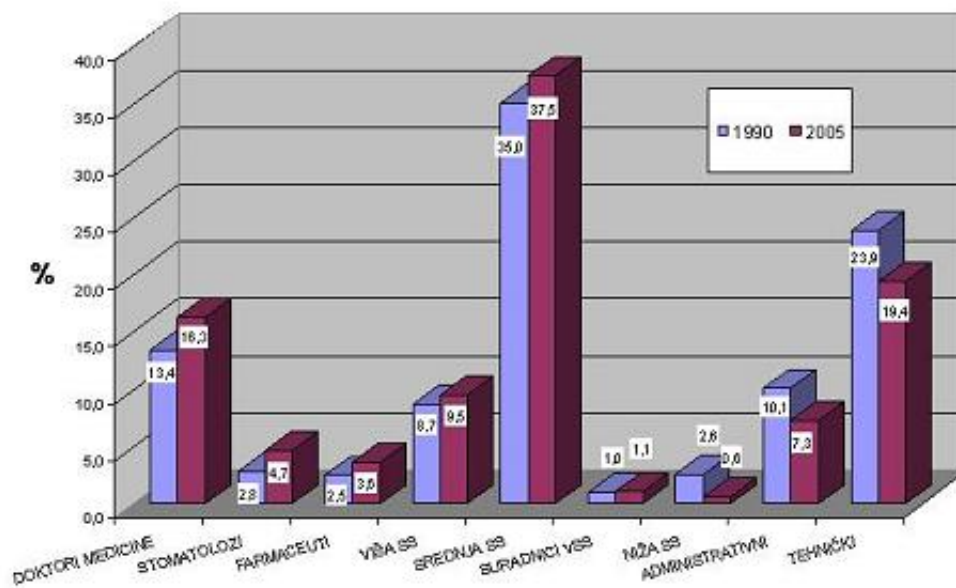
Raspodjela zdravstvenih djelatnika sa zaposlenjem u zdravstvu prema vrsti ustanove - vrsti vlasništva 2005. godine u Hrvatskoj

Broj ukupno zaposlenih liječnika i liječnika specijalista u zdravstvu RH na 100.000 stanovnika od 1994 - 2005. godine

Usporedba strukture zaposlenih u zdravstvu Hrvatske 1990. i 2005. godine

Kontakt:

Mario Trošelj
Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Rockefellerova 7, 10 000 Zagreb

e-mail:mario.troselj@hzjz.hr

